

Nr 18.

Af herr Hellberg, om tilläggsarfvoden åt extra provinsialläkarne i Dorotea m. fl. distrikt.

Med anledning af en inom Andra kammaren förra året väckt motion beviljade Riksdagen på extra stat för innevarande år ett anslag att användas såsom tilläggsarvode för extra provinsialläkaretjänsterna i Tärna och Stensele distrikt. Följden däraf blef, att extra provinsialläkareplatsen i Tärna blef besatt vid ungefär medio af sistlidne år. Tjänsten i Stensele har, trots Riksdagens välvilliga höjande af statsbidraget, tyvärr ännu icke lockat någon sökande. Och som svårigheten att få denna tjänst besatt antagligen anses icke komma att helt försvinna förr än befattningen blifvit förändrad till ordinarie, föreslår Kungl. Maj:t att innevarande Riksdag måtte på extra stat äfven för år 1911 bevilja ett tilläggsarvode för extra provinsialläkarne i Tärna och i Stensele distrikt med 1,300 kr. för dem hvardera.

Åt ännu två extra provinsialläkaredistrikt, nämligen Sorsele i Västerbottens och Arjeplog i Norrbottens län, föreslår Kungl. Maj:t, att Riksdagen måtte bevilja anslag till beredande af tilläggsarvode för extra provinsialläkarne i dessa distrikt eller för Sorsele efter 1,300 kr. pr år och för Arjeplog, enär de kontanta aflöningsförmånerna därstädes äro afsevärdt större, efter 1,000 kr. pr. år.

Men det finnes ännu ett distrikt inom lappmarken, i Västerbottens västra domsaga, hvilket är i samma bedröfliga läge som Stensele, Sorsele och Arjeplogs socknar, nämligen i afsaknad af läkare, och det är Dorotea extra provinsialläkaredistrikt. Vid ansökningstidens utgång den 23 sistlidne december hade nämligen icke någon sökande anmält sig.

Dorotea socken med Risbäcks kapell är visserligen en af de mindre lappmarkssocknarne, men har dock en areal af 30 kvadratmil, sålunda

för att taga ett exempel lika stort som halfva Södermanlands län, och med ett invånareantal som år 1906 utgjorde 3,555 personer.

Förhållandena i Dorotea socken äro enahanda som de, hvilka föranledt beviljande af särskildt tilläggsarvode för extra provinsialläkarne i Tärna och Stensele och som de, som nu föranleda Kungl. Maj:t att af Riksdagen begära dylikt tillägg för Sorsele och Arjeplog. De ordinarie aflöningsförmånerna — eller 3,000 kr. från kommun, landsting och stat — äro sålunda desamma; lefnadsomkostnaderna äro ingalunda mindre i Dorotea än i de ofvan nämnda distrikten, och utsikterna till inkomst af enskild praktik hafva uppgifvits icke heller vara afsevärdt större i Dorotea än i t. ex. Sorsele och Stensele, som hafva ungefär samma invånareantal eller omkring 3,500 personer, och i hvilka distrikt denna inkomst uppgifves af därstädes förut bosatta läkare hafva uppgått till i medeltal omkring 1,000 kr. om året. I alla händelser har dock tjänsten icke funnit någon sökande, och torde detta vara mindre underligt, då förut nämnda Arjeplogs distrikt, som dock lämnar 4,500 kr. kontant lön, icke lyckats få någon sökande.

Med hänsyn till den ringa lönen, den obetydliga inkomsten af den nyss nämnda enskilda praktiken i förening med socknens afskilda läge, de dåliga kommunikationerna och läkarens isolerade ställning därstädes, är det med nuvarande lefnadsomkostnader och kostnad för utbildning icke alls förvånande, att någon sökande icke heller anmält sig till denna platsen.

Närmaste tillgängliga läkare för befolkningen är nu provinsialläkaren i Åsele. Afståndet dit från Dorotea kyrkoby är icke mindre än 6 mil, men för folket i den öfriga delen af den vidsträckta socknen är afståndet naturligen flera mil större.

Kommunikationerna äro, som nämnts, här liksom i lappmarkssocknarne i allmänhet, dåliga. Landsväg finnes visserligen från Åsele förbi Dorotea kyrkoby, hvarifrån den nu kommer att genom förra Riksdagens frikostiga anslag utsträckas till Risbäcks kapell, men för öfrigt är befolkningen hänvisad till gång och rodd icke allenast under sommaren utan äfven för öfrigt under de tider af året, då det hvarken bär eller brister på myrarna och vattendragen. Och hvad detta betyder icke allenast vid sjukdomsfall utan äfven och kanske i synnerhet vid olycksfall och barnnöd, torde endast behöfva ett påpekande för att inses. I en notis i en af länstidningarne i början af denna månad omtalades, hurusom till en sjuk hustru i en af fjällsocknarne läkare måst hämtas på 12 mils afstånd

för att få bringa henne den hjälp, hvaraf hon var i allra största behof, om lifvet skulle kunna räddas.

Kommunen kan icke göra någon vidare uppoffring, enär den vid innevarande års ingång har en mycket stor skuldbörda, som måste amorteras; något ytterligare bidrag från orten kan därför omöjligen förutsättas. Men folket väntar på att deras berättigade kraf på egen läkare skola uppfyllas. Man får sannerligen inte undra på, om befolkningen i dessa af-sides trakter känner det i högsta grad svårt och ägnadt att ingifva allvarliga bekymmer, så länge som dessa orter skola nödgas undvara den hjälp, som en inom distriktet stationerad egen läkare onekligen ibland kan gifva.

Då något förslag till reglering af provinsialläkaredistriktet, hvarvid Dorotea kommer att ingå i det nybildade Hotings ordinarie provinsialläkaredistrikt, icke kommer att föreläggas denna riksdag, och då det antagligen kommer att dröja rätt lång tid, innan denna reglering blir fullständig genomförd, äfven sedan den en gång blir af Riksdagen beslutad, ser jag ingen annan utväg att få det ofvanberörda missförhållandet afhjälpt, än att statsmakterna godhetsfullt träda emellan äfven här, såsom de förut gjort med Tärna och Stensele och såsom de sannolikt — jag vill åtminstone hoppas det — komma att göra med Sorsele och Arjeplog. Genom höjd lön är det möjligt att kompetenta sökande skulle kunna finna det med sin ekonomiska fördel öfverensstämmande att söka platsen ifråga. Detta senare skulle lättare kunna ernås, om Riksdagen på extra stat för år 1911 beviljade ett anslag af 1,950 kr. med rätt för Kungl. Maj:t att af detta belopp vid eventuell tillsättning af platsen af tillgängliga medel utanordna 650 kronor redan under år 1910, allt detta endast till dess omreglering skett af rikets provinsialläkaredistrikt enligt det betänkande, som afgifvits af den för sådant ändamål tillsatta kommitté.

I en skrifvelse af den 22 sistlidne december hafva extra provinsialläkarne i Arvidsjaur, Jockmocks och Malå distrikt gemensamt anhållit, under framhållande af de svåra ekonomiska förhållanden, under hvilka de arbeta, det jag hos Riksdagen ville anhålla om någon höjning af statens nu utgående bidrag till deras lön, till dess omregleringen af rikets provinsialläkaredistrikt skett.

Arvidsjaur socken har en areal af i det närmaste 60 kv.-mil med 5,776 invånare, (år 1906), Jockmocks areal är icke mindre än 194 kv.-mil med 4,603 invånare och Malå, som är af jämförelsevis litet yttinnehåll eller 17 kv.-mil, har 2,680 invånare.

Alla tre socknarna äro afsides belägna, hafva obetydligt med vägar, och befolkningen är fattig — förhållandena äro här i det hela alldeles likartade med dem i Tärna och Stensele och med dem, till hvilka regeringen i år äskar extra lönetillskott eller Sorsele och Arjeplog. Inkomsterna af enskild praktik äro här också små — särskildt »Malå är säkerligen det fattigaste af alla och minst inkomstbringande af alla i lappmarkerna.»

Petitionärerna säga, att då förhållandena hos dem, hvad inkomsterna beträffar, ställa sig lika dåliga som i de af mig nyss nämnda distrikten, så anse de, att det ej vore mera än rätt och billigt, att de också komme i åtnjutande af en löneförhöjning. »Vi hafva ju mycket svårskötta distrikt. Befolkningen är fattig, och sämre tyckes det blifva för den för hvarje år. Någon praktik att tala om förekommer ej, undantagades litet fattigpraktik. Skatterna äro mycket höga och hota att alldeles växa oss öfver hufvudet. Lefnadsomkostnaderna äro dyra. Lifsmedlen på de respektive platserna betinga delvis enorma priser. Andra varor fördyras genom järnvägs- och lång landsvägstransport. Skall man därtill hålla barnen i skola i någon stad, så finnes det knappast någon möjlighet att få inkomster och utgifter att gå ihop. Att afbetala något på skulderna är ju ej att tänka, det är svårighet nog att balansera dem.» Och extra provinsialläkaren i Malå säger särskildt, att »hade jag varit fullt inne i förhållandena härstädes, hade jag ej flyttat hit, ty jag inser omöjligheten att existera med familj med de inkomster, som nu tillkomma mig. Flyttningen hit bragte mig stora utgifter. Distriktets svårskötta beskaffenhet, utan landsvägar, ja, utan lämpliga gångstigar på många håll, är en sak, som är väl känd häruppe.»

Denna målning talar ett sant men sorgligt språk. Och söka dessa läkare sig från dessa distrikt, hvilket är fara värdt, kommer befolkningen i dem i samma sorgliga predikament som i Stensele, Sorsele, Dorotea och Arjeplog. Mig synes det därför icke allt för obilligt, om Riksdagen trädde emellan och behjärtade deras prekära belägenhet genom att bevilja hvar och ett af dessa distrikt ett tilläggsarvode af 1,000 kr. om året — själfva hafva de visserligen framställt högre kraf — till dess omreglering skett af rikets provinsialläkaredistrikt. Enligt denna skulle Jockmock och Arvidsjaur komma att blifva hvar och ett ordinarie provinsialläkaredistrikt.

Det bör icke väcka vare sig afund eller ovilja, om Riksdagen skulle bevilja särskilda förmåner för de läkare, som vilja sitta i de behöfvande

socknarne. Det kunde kanske anses både klokt och rättvist, om de komme i åtnjutande af ett ökad statsbidrag, som i någon mån kunde tjäna som en ersättning för den möda, som en plats i fjällbygden oneligen ofta nog för med sig. Man talar om humanitet och välgörenhet, om rättvisa och barmhärtighet — här gifves det ett synnerligen lämpligt tillfälle att öfva ej blott rättvisa och omtanke, utan rent af humanitet och medkänsla.

På grund alltså af hvad jag här ofvan anfört, vågar jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville *dels* på extra stat för år 1911 bevilja ett anslag af 1,950 kr. till beredande af tilläggsarfvode för extra provinsialläkaren i Dorotea distrikt, med rätt för Kungl. Maj:t att af berörda belopp af tillgängliga medel utanordna 650 kr. redan under år 1910; *dels* på extra stat för år 1911 bevilja ett anslag af 4,500 kr. till beredande af tilläggsarfvode för extra provinsialläkarne i Jockmocks, Arvidsjaur och Malå distrikt, med rätt för Kungl. Maj:t att af berörda belopp af tillgängliga medel utanordna 500 kr. åt hvart och ett af dessa tre distrikt redan under år 1910.

Stockholm den 23 januari 1910.

E. F. Hellberg.